

การรื้อคืบทางสถาปัตยกรรม สู่การประกอบสร้างบนพื้นที่ทิ้งร้างและถูกลืม¹

ศิริจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

huehne_s@silpakorn.edu

ธนาคาร โหมกษสมิต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

mokkhasmita_t@silpakorn.edu

บทคัดย่อ

ในช่วงชีวิตหนึ่งของงานสถาปัตยกรรมที่ถูกก่อสร้างขึ้นมานั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเสมอ ให้เข้ากับการใช้งานตามยุคและสมัยของผู้ใช้งาน หากอาคารเหล่านั้นไม่ได้รับการดูแลหรือประสพอุบัติเหตุจนทำให้ใช้งานไม่ได้จนถูกทิ้งร้างและลืมนิ่งไปตามเวลา พื้นที่เหล่านั้นย่อมไม่ก่อประโยชน์ต่อพื้นที่โดยรอบและสร้างปัญหาแก่บริเวณโดยรอบอีกด้วย ทั้งนี้ไม่ใช่พื้นที่ทิ้งร้างทั้งหมดที่จะเป็นสิ่งที่น่ากังวล ยังมีพื้นที่ทิ้งร้างบางส่วนที่เป็นที่ดึงดูดให้ผู้คนบางกลุ่มได้เข้าไปสำรวจค้นหาไปย่อนค้นหาความทรงจำที่เคยเกิดขึ้นในอดีตบนความสวยงามของร่องรอยที่ค่อยๆเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาของพื้นที่ทิ้งร้างเหล่านั้น หากไม่เกิดการดูแลและรักษาไว้ด้วยวิธีการทางสถาปัตยกรรมในท้ายที่สุดแล้วความเสื่อมสภาพก็จะทำลายซึ่งสภาพการใช้งาน จนอาคารเหล่านั้นหายไปในที่สุด

งานวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่เน้นไปในการศึกษาถึงแนวทางการออกแบบบนพื้นที่ทิ้งร้างและถูกลืม ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยของพื้นที่ตั้งต้นโครงการที่จะนำมาซึ่งการออกแบบทั้งการศึกษาปัจจัยเชิงกายภาพและการศึกษาปัจจัยทางนามธรรม และการศึกษาปรากฏการณ์ศาสตร์การเสื่อมสภาพของพื้นที่ทิ้งร้าง นำมาซึ่งกรณีศึกษาการออกแบบกระบวนการอ่านพื้นที่ทิ้งร้าง การจำแนกประเภทของปรากฏการณ์สร้างกรอบความคิดและเครื่องมือที่ช่วยในการออกแบบ ต่อเติม หรือปรับปรุงงานสถาปัตยกรรมที่สัมพันธ์กับพื้นที่ทิ้งร้างและถูกลืมได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: พื้นที่ทิ้งร้าง, การเสื่อมสภาพ, ชากสถาปัตยกรรม, ปรับตัว

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ศิริจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์. การรื้อคืบทางสถาปัตยกรรมสู่การประกอบสร้างบนพื้นที่ทิ้งร้างและถูกลืม. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาแนวความคิดในการออกแบบ, ภาควิชาสถาปัตยกรรมบัณฑิตวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Adaptive reclaim of abandoned spaces and ruins

Sirut Reinhard Huehne

Master of Architecture

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Tanakarn Mokkahasmita

Faculty of Architecture, Silpakorn University

Abstract

In a lifetime of architecture that has been built, there will always be changes and improvements to match the usage according to the era and the age of the user. If those buildings are not maintained or have been in an accident making them unusable until it is abandoned and forgotten over time. Those areas would not be useful to the surrounding area and create problems for the surrounding area as well. However, not all abandoned areas are disturbed. There are still some abandoned areas that attract certain groups of people to explore. Go back to the memories that happened in the past on the beauty of the traces that gradually deteriorated over time in those abandoned areas. If not architecturally maintained, eventually deterioration destroys the working conditions. Until those buildings eventually disappeared.

This research aims to focus on the study of design approaches to abandoned and forgotten areas. This is the study of factors of the project site that will lead to the design, including the study of physical factors and the study of abstract factors. and the study of the phenomenon of deterioration of abandoned areas. Bring a case study of the design process of reading the abandoned area. The classification of phenomena creates a conceptual framework and tools that can appropriately help design, add or improve architecture in abandoned and forgotten areas.

Keywords: Abandoned Space, Ruin, Decayed, Adaptive Reclaim

บทนำ

ซากสถาปัตยกรรมที่เรียบง่ายซึ่งผู้ใช้งานร่องรอยการเสื่อมสภาพสีกร่อนของวัสดุที่ถูกใช้ในการก่อสร้างของสถาปัตยกรรม โครงสร้างเดิมของอาคารที่ถูกเปิดเผยออกมาตามรอยสีกร่อน สีที่ร่อนออกมาจากผิวแสดงสภาพที่แท้จริงของวัสดุในการก่อสร้าง โลหะที่ถูกสนิมกัดผิวจนสีผิดแปลกไปจากสภาพเดิม ผง ฝุ่น หรือหลังคาที่ย่อยสลายจนเกิดเป็นช่องเปิดใหม่แสดงถึงการเชื่อมต่อในมุมมองใหม่ที่เกิดขึ้นสู่พื้นที่อื่น การซึมเข้ามาของน้ำฝนและความชื้นที่นำพามาซึ่งการเติบโตของพรรณไม้ที่แผ่รากแทรกอยู่ตามแนวซอกหลืบรอยแตกร้าวของผิวอาคาร และการตามมาของสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่เข้ามาอาศัยอยู่ ปรากฏการณ์เหล่านี้ไม่ใช่ประสบการณ์ที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันของผู้คน แต่หากเป็นการเข้าไปสำรวจแสวงหาความแปลกประหลาดเหล่านั้น ร่องรอยของการใช้งานที่ถูกทิ้งมาเป็นเวลานานจนแทบเลือนลางหายไปเป็นช่องว่างให้ผู้พบเห็นได้จินตนาการถึงเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในอดีตของพื้นที่ที่ทิ้งร้างต่าง ๆ แสดงถึงยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เป็นประสบการณ์แก่ผู้พบเห็นในอดีตซากของอาคารนั้นอาจเป็นพื้นที่ในการแสดงเรื่องราวและแนวการใช้ชีวิต การแสดงความเชื่อลงบนวิธีการก่อสร้างที่เกิดขึ้นเป็นโบราณสถานให้คนเข้าไปศึกษา หรืออาจจะเคยเป็นพื้นที่ที่ผู้คนใช้หลีกเลี่ยงความวุ่นวายและสภาพมลภาวะของเมืองเข้าไปหา ซากอาคารที่มีการกองเงยของพืชพรรณ ความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมที่เคยยิ่งใหญ่จนล่มสลายไปในที่สุดเหลือไว้ซึ่งความเงิบและสงบเต็มเต็มจิตใจให้แก่ผู้เข้าหา จนเกิดเป็นบทกวีให้อ่านการพรรณนาถึงพื้นที่เหล่านั้นรวมถึงงานศิลปะของซากที่ได้แสดงถึงพื้นที่ที่สูญหายไปได้แสดงให้ผู้ดูได้จินตนาการถึงสภาพเดิมของพื้นที่เหล่านั้นหรือซากสถาปัตยกรรมที่ถูกทำลายจากความรุนแรงที่แสดงซึ่งความสูญเสียและความโศกเศร้าในอดีตอีกด้วยในปัจจุบันนอกจากการเข้าไปใช้งานท่องเที่ยวในโบราณสถานอย่างเดียวแล้ว ยังมีกลุ่มของคนที่มีความชื่นชอบเข้าไปสำรวจและท่องเที่ยวบนซากสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ที่ผู้ใช้งานยังมีความผูกพันและเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ผู้สำรวจยังมีช่วงอายุที่อาศัยอยู่เข้าไปหาความแปลกใหม่และความน่าสนใจของปรากฏการณ์บนพื้นที่เหล่านั้น การเข้าสำรวจเพื่อแสวงหาซากอาคารเหล่านั้นจึงไม่ได้เกิดแค่โบราณสถานแต่ยังเกิดบนซากอาคารสมัยใหม่อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของบทความ

1. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและสามารถจำแนกสภาพของพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้งในเมือง
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ของระบบและวิธีการในการนำพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้งมาใช้งานด้วยวิธีการทางสถาปัตยกรรม
3. เพื่อเพิ่มความเข้าใจในความสัมพันธ์ของพื้นที่ทิ้งร้างเหล่านั้นต่อพื้นที่โดยรอบ
4. เพื่อเพิ่มความตระหนักและความสำคัญของพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้ง

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาและเก็บข้อมูลของงานสถาปัตยกรรมที่ตรงขอบข่ายในการสร้างในพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้ง
2. จัดกลุ่มจำแนกและสรุปแนวทางในการออกแบบบนพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้งในปัจจุบันเพื่อความเข้าใจ
3. ศึกษาและเก็บข้อมูลพื้นที่ทิ้งร้างและถูกทิ้งในปัจจุบันบนพื้นที่ที่กำหนดตามความเหมาะสมและแผนงานวิจัย
4. ศึกษารูปแบบ พร้อมทั้งจำแนกสภาพของพื้นที่เหล่านั้นด้วยระบบและวิธีการทางสถาปัตยกรรม
5. ศึกษาหาวิธีการหรือเครื่องมือตามความเป็นไปได้เพื่อใช้ในการจัดการบนพื้นที่ทิ้งร้างด้วยวิธีการทางสถาปัตยกรรม

เนื้อหา

เมื่อเวลาผ่านไปนั้น ไม่มีวัตถุนิยมโลกมนุษย์ที่สามารถคงสภาพเดิมไว้ได้ตลอดไปเช่นเดียวกับซากสถาปัตยกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลานั้นล้วนมีเหตุปัจจัยที่เข้ามาทำให้ซากสถาปัตยกรรมนั้นเปลี่ยนแปลงสภาพ โดยที่หากสรุปปัจจัยในการเสื่อมสลายของซากสถาปัตยกรรมทางกายภาพนั้นจะสามารถสรุปปัจจัยหลักต่างๆไว้ดังนี้

1. Weather Impact Factor คือ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เป็นปัจจัยต่อการเสื่อมสลายของพื้นที่ที่ทิ้งร้าง ไม่ว่าจะ เป็นปรากฏการณ์ ณ ช่วงเวลาอันสั้น เช่น การตกของฝน หรือ ปรากฏการณ์ระยะยาวเช่น ฤดูกาลที่ทำให้ อุณหภูมิของสภาพอากาศนั้นเปลี่ยนแปลงไป การขยายตัว และหดตัวของวัสดุนั้น ทำให้เกิดการขยับของโครงสร้างและเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการเสื่อมสลาย

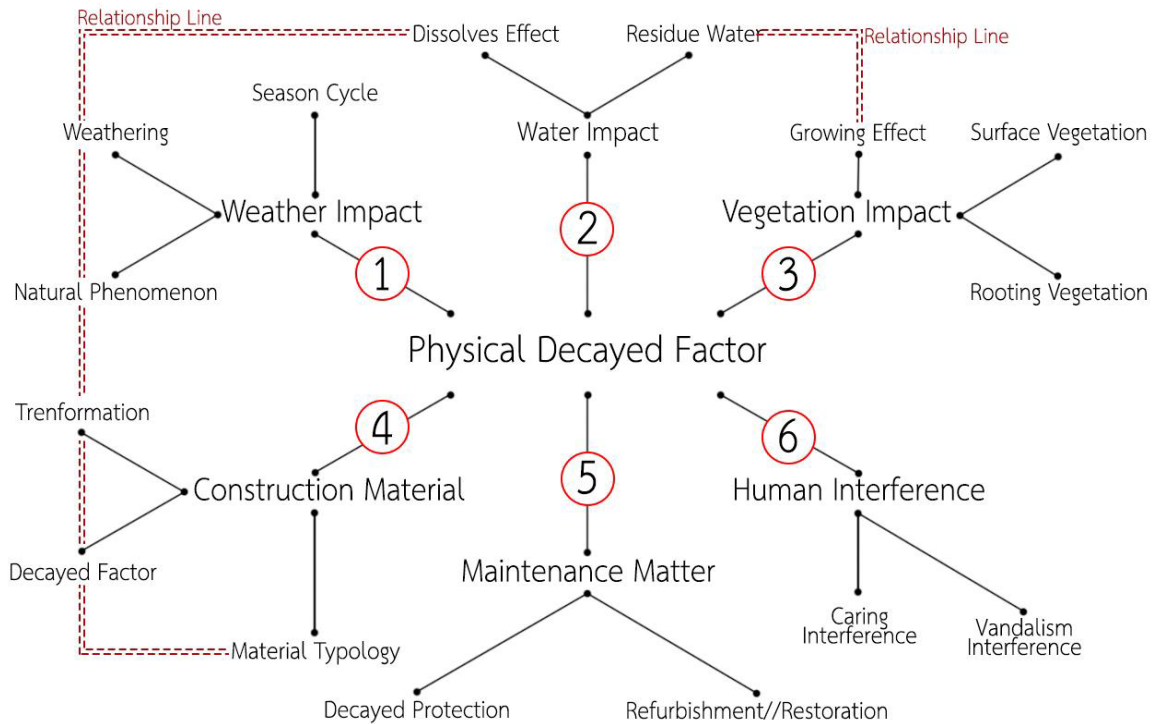
2. Water Impact Factor คือ การเข้ามาทำปฏิกิริยาทางธรรมชาติของน้ำต่อซากสถาปัตยกรรมไม่ว่าจะเป็น การกัดกร่อน หรือ ปฏิกิริยาเคมีของน้ำต่อ สสาร บนงานสถาปัตยกรรม

3. Vegetation Impact Factor คือ การที่มีพืชพรรณเติบโตอยู่บริเวณเนื้อซากสถาปัตยกรรม โดยที่การเติบโตนั้นอาจไม่ใช่แค่การที่พืชพรรณนั้นหยั่งรากลงไปสร้างรอยแตกร้าวให้แก่โครงสร้าง และรวมถึงการกอบนพิวของพืชพรรณขนาดเล็กอีกด้วย

4. Construction Material Factor คือ ปัจจัยของวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างของซากสถาปัตยกรรม เพราะ วัสดุแต่ละชนิดนั้นมีความคงทนต่อความสึกกร่อนไม่เท่ากัน เช่น ในบางกรณีเราอาจสามารถพบเจอโบสถ์ร้างที่หลังคาที่เป็นโครงสร้างไม้นั้นสูญสลายไปก่อนคงเหลือเฉพาะส่วนของผนังรับน้ำหนักที่สร้างด้วยวัสดุที่ทนทานอย่างเช่นหิน

5. Maintenance Matter Factor คือ ปัจจัยจากการดูแลรักษาคงสภาพเดิมไว้ของซากสถาปัตยกรรม หากซากนั้นได้รับการป้องกันการเสื่อมสลายแล้ว รูปลักษณะของสถาปัตยกรรมจึงมีการเปลี่ยนแปลงที่น้อย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงไป

6. Human Interference Factor คือ การเข้ามายุ่งเกี่ยวของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาเผาทำลาย การทุบทำลาย จนซากสถาปัตยกรรมนั้นเปลี่ยนไป

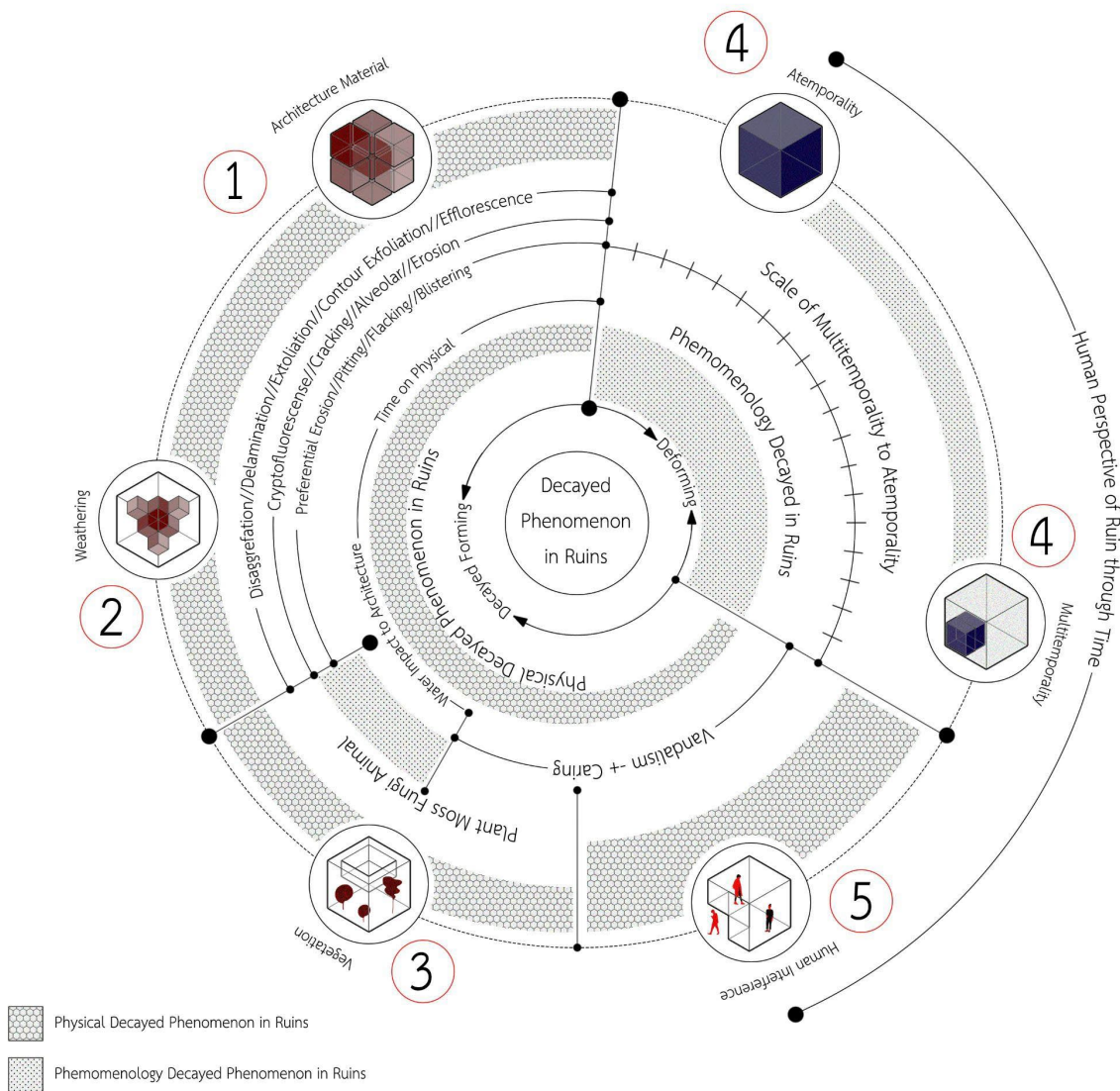

ภาพที่ 1: แสดงปัจจัยการเสื่อมสภาพของซากสถาปัตยกรรมทางกายภาพ

เมื่อซากของสถาปัตยกรรมโดนทิ้งร้างและไม่ได้รับการดูแลรักษาไว้ ความเป็นวัสดุนั้นย่อมเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา ด้วยปัจจัยต่างๆไม่ว่าจะเป็น ฝน แสงแดด หรือลม การเสื่อมสลายนั้นอาจจะสึกกร่อนผิววัสดุจนหลุดลอกออกไป เพราะความหลากหลายของวัสดุที่ถูกนำมาใช้ในงานอาคารสถาปัตยกรรมนั้นมีหลายประเภทและเหตุการณ์ สถานที่ตั้งของสถาปัตยกรรมนั้นที่ถูกกระทำทำให้การสึกกร่อนของวัสดุนั้นไม่ใช่แค่การที่สีลอกหลุดออกไปแต่ยังสามารถเกิดการสึกกร่อนได้อีกหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นความจางของสีที่จางลงไปตามที่ถูกแสงแดดสาดลงไป หรือสีที่บวมออกมาเป็นก้อนเพราะสะสมความชื้นไว้จากผนัง และแม้แต่พืชพรรณที่งอกออกมา ตะไคร่น้ำที่เกาะและเปลี่ยนสีผิวสถาปัตยกรรมนั้นออกไปเป็นสีอื่นตามแต่ปัจจัยที่สถาปัตยกรรมเหล่านั้นพบเจอ ตามที่ผ่านช่วงเวลานั้น ยังสามารถเสียหายจากปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่นๆ นอกเหนือจาก การกัดของฝน หรือลม ได้อีก อาทิเช่น ภาพตัวอย่างที่ซากสถาปัตยกรรมได้ผ่านเหตุการณ์แผ่นดินไหวจะทำลายส่วนของโครงสร้างที่มีความแข็งแรงน้อยได้โดยง่ายจนโครงสร้างหลังคาของสถาปัตยกรรมนั้นพังลงไปจนเกิดเป็นช่องว่างขนาดใหญ่ เป็นร่องที่สามารถนำพาปรากฏการณ์การย่อยสลายของวัสดุมาสู่พื้นที่ภายในได้อีกด้วย เมื่อสถาปัตยกรรมนั้นได้รับแสงแดดและฝน ทำให้สามารถเกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติอื่นได้ออกเหนือจากการสึกกร่อน ความชื้น และแสงแดดที่เพียงพอต่อการเติบโตของพืชพรรณนั้น สายลมหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ที่ได้นำพาเมล็ดพันธุ์มาตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของซากสถาปัตยกรรม พืชพรรณเหล่านั้นจึงได้งอกเงยแทรกตัวขึ้นมา ยิ่งเวลาผ่านไป วัฏจักรของการงอก ตาย และย่อยสลายของธรรมชาติ จะยิ่งสร้างพื้นที่นั้น ให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชพรรณยิ่งขึ้น เราจึงสามารถพบเจอพืชพรรณได้บนซาก อาคารได้บ่อยครั้ง สถาปัตยกรรมนั้นตั้งอยู่บนกาลเวลาเสมอเมื่อยุคสมัยนั้นเปลี่ยน แปลงไปนอกเหนือจากรูปลักษณ์ของซากสถาปัตยกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาแล้ว แต่ซากสถาปัตยกรรมนั้นยังคงรูปลักษณ์อื่นนอกเหนือจากกายภาพที่มนุษย์ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในเวลานั้น เรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตนั้นได้ถูกบันทึกไว้บนซาก

สถาปัตยกรรมไม่ว่าจะมาจากร่องรอยที่เคยเกิดขึ้น หรือหลักฐานการมีอยู่ของอดีต เช่น รูปถ่ายหรือเรื่องเล่า เพราะฉะนั้นในบางกรณีซากสถาปัตยกรรมจึงมีรูปลักษณะมากกว่า รูปลักษณะทางกายภาพเพียงอย่างเดียว และในอาคารสถาปัตยกรรมเดียวกันนี้อาจถือรูปลักษณะไว้หลากหลายตามเหตุการณ์ที่ไปซ้อนทับอยู่บนจุดนั้นในอดีต อีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนซากสถาปัตยกรรมนั้นคือแรงกระทำจาก มนุษย์ ทั้งนี้แรงกระทำจากมนุษย์นั้น อาจจะไม่ใช่แค่การเข้าไปทำลายซากสถาปัตยกรรมนั้นด้วยการบุกกรุก ทำลายทิ้งเพียงอย่างเดียว แต่อาจเป็นการเข้าไปดูแลรักษาซากสถาปัตยกรรมเหล่านั้นได้อีกด้วย

นอกเหนือจากปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนไปในลักษณะทางกายภาพแล้วซากสถาปัตยกรรมยังสร้างปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรมเป็นความรู้สึกต่อพื้นที่ที่ทิ้งร้างเหล่านั้นด้วย ปรากฏการณ์เหล่านั้นได้สร้างมุมมองใหม่ของสถาปัตยกรรมขึ้นมา เป็นประสบการณ์การหรือสร้างความงามของการย่อยสลายขึ้น มุมมองและการใช้

ภาพที่ 2: แสดงแผนภูมิภาพแสดงปรากฏการณ์ต่อซากสถาปัตยกรรม

1. Architecture Material คือ ปรากฏการณ์การย่อยสลายของวัสดุในซากสถาปัตยกรรมที่ทำให้ผิวของวัสดุเปลี่ยนไปจากลักษณะแรกเริ่ม ผิวของวัสดุที่แปรเปลี่ยนไปนั้นใช้ทั้งปรากฏการณ์ธรรมชาติและเวลามาแปรเปลี่ยนสภาพเดิมสร้างเป็นผิวที่ไม่สามารถพบเจอได้ในอาคารสถาปัตยกรรมใหม่ การเข้ามาสัมผัสและใช้งานบนพื้นที่ผิวใหม่

2. Weathering คือ อากาศของซากสถาปัตยกรรมที่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพเดิมโดยปรากฏการณ์ธรรมชาติ อาทิ เช่น ในอาคารสถาปัตยกรรมเดิมที่มีพื้นที่ปิดล้อมกันการใช้งานห้องออกมาจากสภาพแวดล้อม เมื่ออาคารนั้นถูกทิ้งร้างและย่อยสลายไป จากรอยแตกร้าวที่ผนังโดนกัดเซาะออก เริ่มขยายใหญ่ขึ้นเกิดเป็นช่องเปิดที่เกิดจากการย่อยสลายผนังเดิม ช่องเปิดใหม่นั้นได้เปิดมุมมองใหม่ขึ้นเชื่อมต่อกับพื้นที่เดิมไปหาพื้นที่ใหม่ที่เคยโดนปิดกั้นไว้เมื่อตอนสถาปัตยกรรมยังคงสมบูรณ์ในสภาพแรกไว้อยู่ เป็นช่องเปิดที่ไม่ได้รับการออกแบบไว้แต่แรกเริ่มแต่เป็นช่องเปิดที่สามารถพบเจอได้แต่ตามซากสถาปัตยกรรมเท่านั้น

3. Vegetation คือ ปรากฏการณ์การเจริญเติบโตขึ้นของพืชพรรณที่เข้ามาแทรกตัวอยู่ตามรอยแตกร้าวหรือตามพื้นที่ที่น้ำเข้าผ่านถึงของซากสถาปัตยกรรม พืชพรรณเหล่านั้นเป็นเสมือนการหวนคืนกลับมาของธรรมชาติ มาแปรเปลี่ยนพื้นที่เดิมที่มีความเรียบ มาเกาะเกี่ยวพื้นที่

4. A temporality-Multi Temporality คือ ลำดับเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงที่เคยเกิดขึ้นบนซากสถาปัตยกรรมโดยที่ซากสถาปัตยกรรมอาจถูกคงเหตุการณ์ไว้ ณ จุดแรกเริ่ม เหมือนการแข่งชิงสภาพของซากสถาปัตยกรรมไว้หรืออาจมีเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายซ้อนทับกันอยู่บนพื้นที่นั้น เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นตั้งแต่เหตุการณ์เดียวแล้วซากสถาปัตยกรรมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจนถึงการเกิดเหตุการณ์ต่างๆมากมายจนสภาพของซากสถาปัตยกรรมสูญเสียสภาพแรกเริ่ม เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนถูกแสดงออกมาบนซากสถาปัตยกรรมเหล่านั้น เป็นความทรงจำและความรู้สึก ถึงเหตุการณ์ในอดีตที่เคยมีอยู่บนพื้นที่รกร้าง

5. Human Interference คือ การมีส่วนร่วมของมนุษย์ที่มาใช้ประโยชน์จากซากสถาปัตยกรรมเพื่อสร้างกิจกรรมหรือทำลายซากสถาปัตยกรรมนั้นลงไป เพื่อให้เกิดขึ้นซึ่งอารมณ์ต่อพื้นที่ซากเหล่านั้น โดยอารมณ์นั้นสามารถเป็นได้แปรเปลี่ยนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาอาจจะเป็นความรู้สึกสูญเสียที่เคยเกิดขึ้นเป็นความอาวรณ์และความโศกเศร้าของพื้นที่ หรืออาจจะเป็นความรู้สึกต่อความยิ่งใหญ่ในอดีตของซากสถาปัตยกรรมนั้น การเติมแต่งจินตนาการความเป็นไปได้ที่จะสามารถเกิดขึ้นบนซากสถาปัตยกรรมที่ย่อยสลายเหล่านั้น

ทั้งนี้แต่ละปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนซากสถาปัตยกรรมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากตัวของปรากฏการณ์เอง แต่เกิดขึ้นพร้อมๆกันและมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันผ่านเวลาไปพร้อมกัน ตามที่แสดงอยู่บนแผนภูมิภาพแสดงปรากฏการณ์ต่อซากสถาปัตยกรรม

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยและทบทวนวรรณกรรมขั้นต้น สถาปัตยกรรมที่ถูกประกอบสร้างบนพื้นที่ที่ร้างนั้น ไม่ได้มาจากเหตุปัจจัยของการก่อสร้างและการเก็บไว้ซึ่งความทรงจำในอดีตของบริเวณนั้นเพียงอย่างเดียว แต่ยังประกอบไปด้วยมุมมองต่อซากสถาปัตยกรรมที่แปรเปลี่ยนไปตามแต่ละยุคสมัยและยังส่งผลถึงสภาพแนวความคิดของผู้คนในแต่ละยุคที่ผ่านมาเป็นทั้งตำราที่ซึ่งเก็บข้อมูลไว้ หรือเป็นสัญลักษณ์ของความสงบของธรรมชาติที่เข้ามามีบทบาทบนซากอาคารสถาปัตยกรรมที่ซึ่งเคยเป็นพื้นที่ใช้งานของมนุษย์มาก่อน หรือเรื่องราวความโหดร้ายที่โดนเก็บบันทึกไว้เป็นความทรงจำแก่ผู้พบเห็น ความงามต่างๆที่เกิดขึ้นจากการย่อยสลายลงของวัสดุก่อสร้างบนซากสถาปัตยกรรมที่เป็นแง่มุมที่ถูกซ่อนไว้อยู่บนซากสถาปัตยกรรมนั้น เป็นประสบการณ์ที่ไม่สามารถหาได้ในอาคารที่มีสภาพสมบูรณ์ เป็นร่องรอยที่ผู้ใช้งานมีความสนใจสำรวจค้นหา ประสบการณ์เหล่านั้น

โดยจากกรณีศึกษานั้นในงานออกแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่ที่ร้างจะมีปัจจัยของสิทธิในการออกแบบที่จะเลือกปริมาณการเก็บสภาพเดิมไว้อยู่ร่วมกับสถาปัตยกรรมใหม่ เราจะพบแง่มุมอื่นนอกเหนือจากการก่อสร้างและการใช้ สอย แง่มุมเหล่านั้นสามารถสรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1. แง่มุมความสำคัญของเหตุการณ์และเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตเช่นในกรณีศึกษางานออกแบบปรับปรุงซากโบสถ์ปรับเปลี่ยนมาเป็นร้านหนังสือ Boekhandel Dominicanen ซึ่งในพื้นที่เดิมของโครงการนั้นเป็นซากของโบสถ์ที่ยังคงเป็นโครงสร้างแบบดั้งเดิมและหลงเหลือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ไว้ทั้งในลักษณะของภาพจิตรกรรมฝาผนัง หรือ ลวดลายของการแกะสลักศิลปะปูนต่ำลงบนโครงสร้างและประวัติศาสตร์วิธีการก่อสร้างที่ถูกแสดงออกมาจากซากสถาปัตยกรรม ทำให้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมนี้ได้เลือกที่จะเก็บตัวอาคารเดิมไว้ทั้งหมดและใช้การเติมสถาปัตยกรรมใหม่เข้าไปในลักษณะของการแทรกตัวเนื้อของสถาปัตยกรรมใหม่โดยที่ไม่เข้าไปบดบังเนื้ออาคารเดิม ให้ผู้ใช้งานยังคงเห็นถึงสภาพเดิมที่แสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ออกมาทั้งหมดควบคู่ไปด้วยกันกับสถาปัตยกรรมใหม่

ภาพที่ 3: แสดงภาพภายในของร้านหนังสือ Boekhandel Dominicanen

ที่มา: <https://www.dezeen.com/2007/12/04/a-shop-in-a-church-by-merkx-girod-architecten/>

2. แง่มุมความงามความรู้สึกและมุมมองต่อซากสถาปัตยกรรมที่สึกกร่อน และย่อยสลายลงเช่นในกรณีศึกษา งานปรับปรุงซากโบสถ์เก่า Santa Maria de Vilanova de la Barca ที่ตัวโบสถ์เดิมนั้นได้สึกกร่อนจนโครงสร้างเดิมได้เสียหายและเกิดช่องเปิดขนาดใหญ่ขึ้นทั้งในระนาบผนังและระนาบของหลังคา โครงสร้างได้ถูกเปิดเผยออกมาตั้งแต่ในระดับของผิวลึกลงไปจนถึงเนื้อโครงสร้าง ซึ่งผู้ออกแบบเลือกที่จะเก็บพื้นผิวของซากโบสถ์เดิมไว้ และแสดงพื้นผิวได้สึกกร่อนและสูญเสียสภาพของผนังไปเรียบร้อยแล้วออกมาให้เห็นถึงความน่าสนใจในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการสึกกร่อนนี้คงไม่สามารถพบเจอได้ในสถาปัตยกรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยเวลาและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเลือกที่จะเติมโครงสร้างใหม่แทรกตัวอยู่ตามร่องรอยแตกของผนังเก่านั้นได้เน้นย้ำความแตกต่างของสิ่งเก่า และสิ่งใหม่ออกมาอย่างชัดเจนและการอยู่ร่วมกันของผนังใหม่และผนังเดิมของซากสถาปัตยกรรมนั้นก็ยังมีการแสดงถึงการเชื่อมต่อใหม่ของพื้นที่ภายในและภายนอกโดยการใช้ช่องเปิดที่เกิดจากการสึกกร่อนของผนังเดิมมาใช้เป็นทางเข้าใหม่และการออกแบบผนังใหม่ที่ยังคงมีการเปิดออกสู่พื้นที่ภายนอกด้วยการก่ออิฐของผนังใหม่ที่มีการเว้นช่องว่างระหว่างก้อนให้สามารถเปิดรับสิ่งแวดล้อมภายนอกเข้ามาในอาคารนี้อีกด้วย

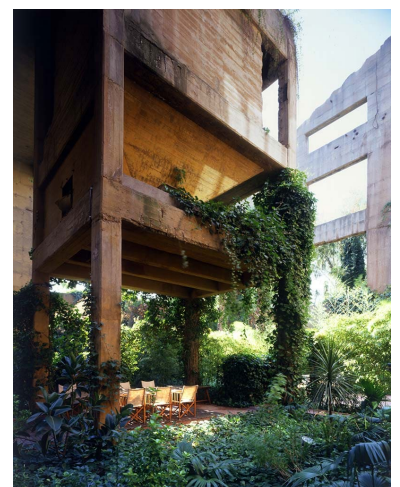
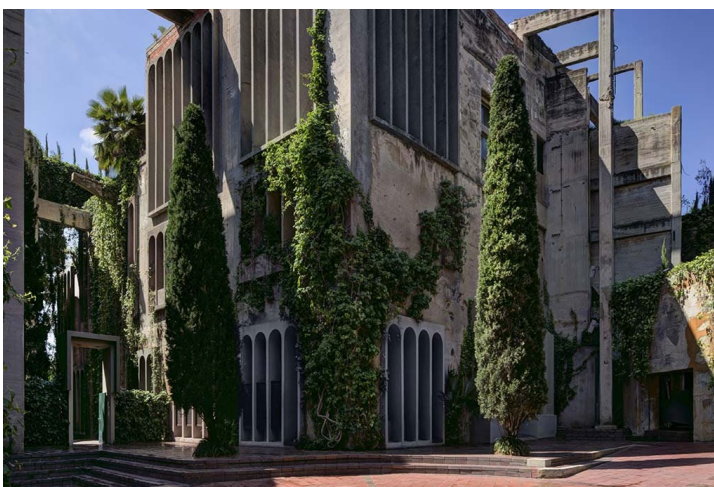

ภาพที่ 4: แสดงภาพของโบสถ์ Santa Maria de Vilanova de La Barca

ที่มา: <https://www.archilovers.com/projects/201110/vilanova-de-la-barca.html>

3. แง่มุมของมุมมองต่อพีชพรรณที่เติบโตขึ้นบนพื้นที่รกร้างเช่นในงานปรับ ปูรงซากโรงงานร้าง La Fabrica นั้นในสภาพเดิมของซากอาคารได้มีการเข้ามารบ กวนซากอาคารเดิมของพีชพรรณที่เข้ามาเติบโตตามบริเวณที่เกิดปัจจัยและความเหมาะสมทางธรรมชาติพอให้สามารถงอกเงยได้ พีชพรรณเหล่านั้นได้เข้ามาปกคลุมพื้นที่เดิมของอาคารที่เคยถูกใช้งานโดยมนุษย์กลับคืนสู่พื้นที่สีเขียวอีกครั้ง ผู้ออกแบบจึงได้มีการเลือกที่จะปลูกพีชพรรณ ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของโครงการแทรกตัวอยู่ตามซากของคอนกรีตที่มีเสื่อมสภาพลงในลักษณะที่ลอกเลียนแบบการเติบโตขึ้นของพีชพรรณบนซากอาคารที่งอกตามส่วนของพื้นผิวผนังที่มีความแตกร้าวหรือส่วนของพื้นผิวหลังคาที่รับน้ำฝนตามธรรมชาติที่เหมาะสมให้พีชพรรณเหล่านั้นสามารถเติบโตขึ้นมาได้ให้ห้อยลงมาตามโครงสร้างใหม่หรือเติบโตสูงขึ้นไป สวนเหล่านี้เป็นตัวแทนที่ของธรรมชาติเข้ามาแทนที่ความเป็นจริงทางวัตถุที่มีการสึกกร่อนตามกาลเวลาและเสื่อมสลายหวนคืนสู่พื้นที่สีเขียวเดิมอีกครั้งหนึ่งโดยที่ไม่ปฏิเสธความจริงเหล่านั้น และพื้นที่สีเขียวเหล่านี้ยังให้ร่มเงาทำหน้าที่เป็นเหมือนองค์ประกอบหนึ่งของซากสถาปัตยกรรมที่เข้ามาทำงานร่วมกันกับพื้นผิวผนังคอนกรีตที่ยังคงสภาพเดิมไว้ รวมทั้งร่องรอยน้ำฝนและตะไคร่น้ำที่เกาะอยู่บนผิวอาคาร

ภาพที่ 5: แสดงภาพภายนอกของอาคาร La Fabrica

ที่มา: <https://www.architecturelab.net/la-fabrica-ricardo-bofill-taller-de-arquitectura/>

4. แง่มุมของมุมมองต่อพื้นที่ที่รกร้างโดยรวมของผู้คนในสังคมตามยุคสมัย เช่น จากกรณีศึกษา Torre de David ที่ เป็นซากของอาคารสูงที่ไม่สามารถก่อสร้างจนเสร็จสมบูรณ์และเข้าไปใช้งานได้จนถูกทิ้งร้างไว้ แต่ก็ยังมีกลุ่มคนบางส่วนเห็นถึง ประโยชน์ของพื้นที่ในซากนั้น กลุ่มคนเหล่านั้นได้เห็นถึงประโยชน์ของพื้นที่ที่ทิ้งร้างในอาคารนี้ทั้งในบริเวณที่ตั้งของอาคารที่ ตั้งอยู่ใจกลางเมืองหรือการแบ่งห้องเดิมที่ถูกจัดมาเป็นห้องไว้สำหรับพักอาศัยเป็นที่เรียกร้อยแล้ว และเลือกที่จะเข้าไปอยู่ อาศัยในที่กลุ่มคนเหล่านั้นได้เข้าไปจับจองและใช้งานพื้นที่ที่ทิ้งร้างให้เกิดประโยชน์ขึ้น ได้ทำให้พื้นที่อาคารได้รับการปรับปรุง ใหม่ เพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้งาน ซากอาคารนั้นได้รับการเปลี่ยนแปลงไปและปรับปรุงจนสามารถใช้งานและเกิดระบบการ อยู่อาศัยในลักษณะของชุมชนขนาดเล็กชุมชนหนึ่ง ในซากอาคารนี้แม้ว่าจะไม่ได้รับการออกแบบโดยสถาปนิกแต่เป็นการเข้าไป ปรุกล้าพื้นที่แต่การเข้ามาใช้งานในรูปแบบนี้ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมในเวลานั้นของอาคาร ความต้องการของผู้คนที่ถูก แสดงออกมาในการอยู่อาศัยบนซากอาคารสูงนี้ และยังสะท้อนถึงมุมมองของผู้คนอย่างชัดตรงต่อพื้นที่ การเข้ามาใช้งานที่ไร้ การปรุงแต่งแต่เป็นการใช้งานเพื่อความอยู่รอดในเมืองนั้นได้ถูกบันทึกในซากอาคารไว้ แม้ว่าผู้คนจะออกไปแต่ร่องรอยของ การเข้ามาอยู่อาศัยและปรับปรุงยังคงอยู่ให้เห็น

ภาพที่ 6: แสดงภาพภายนอกของอาคาร Torre de David
ที่มา: <http://developingsolutions.weebly.com/torre-david.html>

จากข้อมูลเบื้องต้นทั้งหมดเราอาจพิสูจน์ได้ว่าวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการออกแบบบนพื้นที่ที่ทิ้งร้างและถูกกลืนนั้นจะแผ่ มาด้วยเหตุปัจจัยอื่นซ้อนทับกันอยู่ วิธีการในการออกแบบนั้นเป็นเพียงวิธีการที่มีหลากหลายวิธีที่เหมาะสมต่อพื้นที่นั้นที่สุด โดยที่วิธีการต่าง ๆ นั้นเป็นวิธีการที่ดึงแถมที่ถูกซ่อนอยู่บนพื้นที่ที่ทิ้งร้างให้มีประสิทธิภาพที่สุด ตามความแตกต่างกันไปของ ซากสถาปัตยกรรมที่มีความหลากหลายและน้ำหนักความสำคัญในมุมมองต่างๆที่ซากสถาปัตยกรรมนั้นแสดงออกมาอย่าง แตกต่างกันไป รวมทั้งทิศทางของของน้ำหนักที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ มุมมองเหล่านั้นต่างเป็นปัจจัยที่ผู้ออกแบบงานปรับปรุง ซากสถาปัตยกรรมว่าจะแสดงมุมมองเหล่านั้นออกมามากหรือน้อยเพียงใด และการบดบังเรื่องราวของซากสถาปัตยกรรมนั้น ยังมีน้ำหนักของการเข้าไปใช้งานร่วมกันกับพื้นที่เดิม การเข้าไปปรับปรุงอาคารนั้นหากเปรียบเทียบกันระหว่างการเลือกที่จะ ปรับปรุงบดบังเรื่องราวของซากสถาปัตยกรรมเดิมนั้นก็ย่อมแตกต่างกับการเข้าไปแทรกตัวของซากสถาปัตยกรรมใหม่โดยที่ สัมผัสพื้นที่เดิมให้น้อยที่สุดก็ยังคงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะแสดงเรื่องราวของซากสถาปัตยกรรมเดิมออกมาให้ผู้ใช้งานได้พบเห็น เช่น จากกรณีศึกษาการปรับปรุงซากโบสถ์ปรับเปลี่ยนมาเป็นร้านหนังสือ Boekhandel Dominicanen เป็นต้น

บรรณานุกรม

- Damla Misirlisoy, Kağan Günçe. (2016). “Adaptive reuse strategies for heritage buildings: A holistic approach”. In **Sustainable Cities and Society**. 26: pp.91-98.
- Małgorzata Nieszczerzewska. (2015). “Derelict architecture: Aesthetics of an unaesthetic space”. in **Argument: Biannual Philosophical Journal**. 5: pp.387-398.
- Dan Barasch. (2019). **Ruin and Redemption in Architecture**.
- Yuan Li, Long Zhao, Jingxiong Huang, Andrew Law. (2021). “Research frameworks, methodologies, and assessment methods concerning the adaptive reuse of architectural heritage: a review”. in **Built Heritage**. volume 5, Article number: 6 (2021).
- Dillon, B. “Fragments from a History of Ruin Issue”. in **20 Ruins Winter 2005/06**.
- Andreas Huyssen. (2006). “Nostalgia for Ruins. Grey Room”, **Spring**, 2006, No. 23 (Spring, 2006), pp. 6-21
- Charles Christopher Moorhouse, “Reclaiming Time: The Past, Present, and Future in Ruins”. In *Render | The Carleton Graduate Journal of Art and Culture Volume One*.
- Dimitris Grozopoulos, Effie Kasimati, Fani Kostourou. Active Modern Ruin. <https://futurearchitectureplatform.org/projects/a8b92e9f-9cdf-4e8d-bd4f-f6a908ad5abb/>. (access October 15, 2021).
- Rumiko Handa. (2012). Learning from the Ruins: Theorizing the Performance of the Incomplete, Imperfect, and Impermanent. 2012 Architecture, Culture, and Spirituality Symposium (ACS4)
- Dafna Fisher-Gewirtzman. (2016). Adaptive Reuse Architecture Documentation and Analysis. *Journal of Architectural Engineering Technology* · January 2016.

